

رأی شماره 2611845 هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری با موضوع: دستورالعمل داخلی شماره 97/451869 مورخ 1397/12/18 اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی و حذف بند 6 بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی ابطال نشد

هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی

* شماره پرونده: ه ت/ 0200209 و ه ت/ 0200254

شماره دادنامه سیلور: 140231390002611845 تاریخ: 1402/10/09

* **شاکای:** شرکت پیشتاز تأمین تجهیز غرب با وکالت حمیدرضا کرمی و شرکت فرآورده های طیف سبز و آقای آرمین نصراله تبریزی با وکالت عباس کریمی

* **طرف شکایت:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

* **موضوع شکایت و خواسته:** 1- ابطال دستورالعمل داخلی شماره 97/451869 مورخ 1397/12/18 اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی 2- ابطال و حذف بند 6 بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی

* **شاکای دادخواستی به طرفیت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به خواسته 1- ابطال دستورالعمل داخلی شماره 97/451869 مورخ 1397/12/18 اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی 2- ابطال و حذف بند 6 بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی به دیوان عدالت اداری تقدیم کرده که به هیأت عمومی ارجاع شده است متن مقرر مورد شکایت به قرار زیر می باشد:**
دستورالعمل شماره 97/451869 مورخ 1397/12/18 اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی احتراماً پیرو بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بدینوسیله مستند به تصویب نامه شماره 169368/ت 55789 مورخ 1397/12/15 هیأت محترم وزیران، موارد ذیل جهت اجرا ابلاغ می گردد:

1- تأمین ارز اعتبارات اسنادی مدت دار (یوزانس)، ریفاینانس و بروات اسنادی مدت دار که "اسناد حمل آنها قبل از تاریخ 1397/1/31 معامله و ظهنویسی" و "پروانه گمرکی مطابق با ثبت سفارش و اسناد حمل مربوطه حاکی از ترخیص قطعی کالا قبل از تاریخ مذکور" ارائه گردیده باشد، در صورتی که سررسید پرداخت آنها بعد از تاریخ 1397/5/16 باشد، به مبلغ ارزش کالای ترخیص شده (حسب پروانه گمرکی مربوطه) و منوط به تأیید دستگاه اجرائی ذیربط به نرخ رسمی و از محل ارزهای در دسترس این بانک امکانپذیر خواهد بود.

تبصره 1: بابت ماشین آلات وارداتی، انجام معامله و ظهنویسی اسناد حمل و ترخیص کالا تا قبل از 1397/5/16 نیز قابل قبول خواهد بود.

تبصره 2: مواردیکه در زمین گشایش اعتبار اسنادی/ ثبت برات اسنادی مقرر گردیده ارز مربوطه از سوی وارد کننده (ارز متقاضی و ارز اشخاص) تأمین گردد، مشمول این بخشنامه نمی گردد.

2- تأمین ارز بابت اعتبارات اسنادی، مفتوحه جهت واردات ماشین آلات و تجهیزات خطوط تولیدی (صرفاً برای استفاده در خطوط تولید و غیر قابل عرضه به صورت تجاری) که قبل از 1397/5/16 گشایش و کالای مربوطه تا پایان سال جاری از گمرک ترخیص می شود، نیز از محل ارزهای در دسترس این بانک و به شرط اخذ تأییدیه از وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه اجرایی ذیربط به نرخ رسمی امکان پذیر خواهد بود.

3- مهلت ارائه اسناد حمل حواله های ارزی مندرج در بند 6 بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 برای واحدهای تجاری به 6 ماه و واحدهای تولیدی به 9 ماه از تاریخ صدور حواله ارزی افزایش می یابد. ضمناً مهلت ارائه پروانه گمرکی ورود و ترخیص قطعی کالا بابت اعتبارات/ بروات اسنادی از تاریخ واریز/ ظهنویسی اسناد حمل (هر کدام مقدم باشد) و بابت حواله های ارزی از تاریخ صدور اعلامیه تأمین ارز حداکثر به مدت 3 ماه خواهد بود. تمدید مهلت ارائه پروانه گمرکی ورود و ترخیص قطعی کالا وفق بند 2 - بخش هفتم مجموعه مقررات ارزی در صورت ارائه قبض انبار و همچنین اخذ تأییدیه گمرک مربوطه

مبنی بر احراز ورود کالا به گمرک توسط آن بانک، حداکثر به مدت 3 ماه با رعایت سایر مقررات امکان پذیر می باشد.

4- ضمن تاکید بر پیگیری ایفای تعهدات ارزی و اقدام در چهارچوب مفاد بخش هفتم مجموعه مقررات ارزی، به اطلاع می رساند در مواردی که اسناد حمل حواله های ارزی پس از مهلت مقرر فوق الذکر واصل گردد، پذیرش اسناد مربوطه منوط به اخذ تعهد از متقاضی مبنی بر پذیرش پرداخت مابه التفاوت و دریافت مابه التفاوت نرخ ارز مترتب از تاریخ تأمین ارز تا زمان ارائه اسناد (در صورت افزایش نرخ ارز) و واریز آن به حساب شماره 8002700000022406 با شماره شبای IR 660100008002700000022406 نزد اداره معاملات ریالی این بانک بلامانع خواهد بود.

خواهشمند است ضمن ابلاغ مراتب به کلیه شعب و واحدهای ارزی ذیربط برحسب اجرای آن نیز نظارت نمایند.

بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی

6 - در ارتباط با حواله های صادره پس از ابلاغ این بخشنامه، مهلت ارائه اسناد حمل حواله های مذکور، حداکثر سه ماه از تاریخ صدور حواله ارزی تعیین می گردد. ضمناً مهلت ارائه پروانه گمرکی بابت حواله های ارزی از تاریخ صدور اعلامیه تأمین ارز حداکثر به مدت دو ماه خواهد بود.

* دلایل شاکی برای ابطال مقرره مورد شکایت:

شرکت موکل سالهاست که در امور تجارت و بازرگانی و صنعت اعم از خرید و فروش و واردات تجهیزات برق صنعتی به عنوان تأمین کننده اقلام مورد نیاز شرکت های توانیر و صنایع نفت و گاز و پتروشیمی فعالیت می نماید و با بانک ها نیز قرارداد تأمین ارز منعقد می نماید خرید ارز را به نرخ روز ثبت سفارش تسویه نموده است لیکن بانک عامل (صادرات) مطالبه مابه التفاوت نموده است چون به جهت بیماری کرونا شرکت هندی نتوانست به موقع کالا را تحویل دهد و با تأخیر انجام شده است و تأخیرها تمامی خارج از اراده موکل بوده است.

بانک مرکزی اقدام به تغییر ضوابط نرخ ارز نموده است و به موجب بندهای 3 و 4 دستورالعمل واردات کالا به شماره 97/451869 مورخ 1397/12/8 ترخیص کالا را منوط به پرداخت مابه التفاوت نموده است و با وجود اینکه ارز به نرخ آزاد خریداری شده است و درخواست تمديد مهلت بیشتر شده است، توجهی نشده است.

از سویی به موجب بند 6 بخشنامه شماره 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی، این مطالبه نیز صورت پذیرفته است و اصولاً تغییر ضوابط ارزی برخلاف مفاد قوانین و مقررات بوده چون در زمان ثبت سفارش، موارد معافیت از پرداخت مابه التفاوت اعلام شده است.

اقدام بانک مرکزی در مطالبه مابه التفاوت مخالف مدلول اصل 40 قانون اساسی و برخلاف مفاد قاعده لاضرر و لاضرار و لاجرم می باشد و چون موکل در حرج بوده اقدام به پرداخت مابه التفاوت نموده است. فلذا از محضر دیوان عدالت اداری تقاضای ابطال بخشنامه های بانک مرکزی به شرح ذکر شده را دارم.

* خلاصه مدافعات طرف شکایت:

پاسخی در پرونده کلاسه ه ت/ 0200209 مشاهده نمی شود.

توضیح اینکه: سابقاً پرونده در جلسه هیأت تخصصی (مورخ 1400/4/20) مطرح شد و با عنایت به ادعای خلاف شرع در پرونده با نظر اعضای حاضر هیأت پرونده به اداره کل هیأت عمومی و هیأت های تخصصی اعاده و از شورای نگهبان نیز استعلام شد ولی پاسخی واصل نشده است و حسب گردشکار پرونده با نظر ریاست محترم دیوان عدالت اداری بدون وصول پاسخ (به لحاظ اتمام مهلت) پرونده مجدداً به هیأت تخصصی ارسال شد.

در پاسخ به شکایت شرکت فرآورده های طیف سبز به کلاسه ه ت/ 0200254 بانک مرکزی به طور خلاصه توضیح داده است که:

مطابق مفاد بند «ج» ماده 11 قانون پولی و بانکی کشور، بانک مرکزی به عنوان تنظیم کننده نظام پولی و اعتباری کشور، موظف به تنظیم مقررات مربوط به معاملات ارزی و تعهد یا تضمین پرداخت های ارزی و نظارت بر معاملات ارزی می باشد. وفق تبصره (2) ذیل ماده (7) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، «دولت حدود و مقررات استفاده از ارز را تعیین می نماید.» به منظور جلوگیری از التهابات ارزی وقت، مدت های مشخص جهت ارائه اسناد حمل و ترخیص کالا تعیین گردیده تا در صورت ارائه اسناد حمل حواله های ارزی پس از مهلت مقرر، ما به التفاوت نرخ ارز بابت تأخیر در ارائه اسناد حمل از واردکنندگان اخذ شود. بر اساس بخشنامه شماره 96/426373 مورخ 1396/12/28 اداره سیاست ها و مقررات ارزی، بانک های عامل مکلف گردیده اند قبل از انجام حواله ارزی نسبت به اخذ «تعهدنامه پذیرش تغییرات و نوسانات نرخ

ارز» از واردکنندگان اقدام نمایند. بنابراین تخصیص و تأمین ارز جهت واردات، بصورت غیر قطعی بوده و ضوابط این بانک تا زمان ورود کالا به کشور و ترخیص آن، حاکم خواهد بود. با عنایت به مراتب فوق صدور رأی شایسته مبنی بر رد شکایت مورد استدعاست.

بسمه تعالی

بالحاظ عقیده قضات حاضر در جلسه مورخ 1402/8/21 در خصوص پرونده با موضوع ابطال دستورالعمل های شماره 97/451869 مورخ 1397/12/18 اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی (به استثناء بند 4 آن که سابقه اتخاذ تصمیم دارد) و نیز ابطال بند 6 بخشنامه 97/172104 مورخ 1397/5/20 بانک مرکزی، که بررسی این موضوع با حضور طرفین انجام شد به شرح ذیل اقدام به اتخاذ تصمیم می نماید:

رای هیات تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری:

نظر به اینکه مفاد مصوبات مورد شکایت در خصوص اسناد حمل و مدت ارایه آنها و نیز اضافه نمودن زمان برای ارایه این اسناد بوده که چنانچه تا زمان مشخص مستندات حمل تقدیم نشود نحوه تسویه حساب را بیان نموده است که با تأیید دستگاه اجرایی به نرخ رسمی و با ارزشهای در دسترس بانک مرکزی بوده و مواردی که گشایش اعتبار اسنادی بدون تخصیص ارز صورت می پذیرد (با ارز متقاضی و یا اشخاص) آن را از شمول بخشنامه خارج دانسته است و به طور کلی بانک مرکزی مرجع سیاست گذار در حوزه پولی و بانکی و ارزی بوده و مجموعه سیاست ها و مقررات ارزی را در این خصوص تدوین و در این مصوبات نحوه و زمان ارایه اسناد حمل و ظهرونیسی و چگونگی رفع تعهدات ارزی از این قبل و نحوه تسویه حساب را بیان نموده است که با رعایت دادنامه های هیأت عمومی دیوان عدالت اداری که منبعث از نظرات شورای محترم نگهبان می باشد که در موارد عدم پذیرش نوسانات نرخ ارز و یا عدم ارائه تعهدنامه که آن هم حسب بخشنامه بانک یاد شده، تعهدنامه حین ارایه خدمت و تخصیص ارز ملاک است، مفاد این مقررات مغایرتی با قوانین نداشته به استناد بند ب ماده 84 قانون دیوان عدالت اداری رأی به رد شکایت صادر می نماید. رأی مزبور ظرف بیست روز پس از صدور قابل اعتراض از سوی ریاست محترم دیوان عدالت اداری یا ده نفر از قضات ارزشمند دیوان عدالت اداری می باشد.

رئیس هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری - محمدعلی برومندزاده